L. 474.
S.

Aleg. CIII.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej

o wnioskach p. Stępka i p. Jędrzejewskiego tyczących się wydania ustawy karnej przeciw pijaństwu.

Uchwałą wysokiego Sejmu z dnia 12. kwietnia 1875 l. 43 przydzielonym został komisyi prawniczej wniosek p. Stępka następującej treści:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Poleca się komisyi prawniczej, ażeby niezwłocznie wypracowała ustawę karną przeciw pijaństwu i nadużyciu szynków i takową na bieżącej sesyi wysokiemu Sejmowi do uchwalenia przedłożyła;“— a uchwałą z dnia 10. maja 1875 l. 285 wniosek posła Jędrzejewskiego następnej treści:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Art. I.

Szynkarzom lub arendarzom wzbrania się dawania wszelkich napojów gorących jak i innych pijakom nałogowym na kredyt.

Art II.

Wykraczający przeciwko tej ustawie ma być karany grzywną a to:

po raz pierwszy do 5 złr.

po raz drugi do 15 „

po raz trzeci do 20 „

przy utracie prawa do wynagrodzenia za wszystkie na kredyt dawane trunki i przy utracie prawa wyszynku.

Art. III.

Grzywny powyższe wpływają do kasy gminnej na utrzymanie policyi miejscowej.

Art. IV.

Nadzór nad szynkami i arendarzami w obrębie gminy, — również i ściąganie grzywien od wykraczających przeciwko tej ustawie, wykonuje Zwierzchność gminna zapomocą władzy politycznej" — do zbadania.

Komisya prawnicza wywiązując się z poruczonego jej zadania, przedkłada wysokiemu Sejmowi, w przedmiocie tym następujące sprawozdanie.

Pijaństwo, jedno z największych nieszczęść trapiących ludzkość, które w kraju naszym wcisnęło się prawie we wszystkie sprawy codziennego i społecznego życia ludu naszego, a degeneruje całe pokolenia — podkopuje zdrowie, przytępia umysły, — prowadzi do upodlenia, do nędzy — do występków i zbrodni — i coraz szersze przybiera rozmiary — zwracało na siebie po wszystkie czasy baczną uwagę prawodawców wszystkich narodów i wywoływało w ciągu wieków aż po dni nasze szereg rozporządzeń i ustaw zmierzających do poskromienia tego ohydnego nałogu.

Już w starożytności, kiedy jeszcze Bachusom i Sylwom składano ofiary i budowano świątynie; surowy Pitakur naznaczył podwojną karę na tych, którzy w stanie pijaństwa dopuścili się występku lub zbrodni a Aristel i Kwintilian utrzymywali, że pijaństwo nie może stanowić powodu do uznania niepoczytelności sprawcy co do popełnienia karygodnego czynu.

W wiekach średnich, kiedy moralność chrześcijańska zaliczyła pijaństwo między ciężkie obrazy Boga a władzcy świeccy opatrywali w niem źródło gwałtownych wybuchów namiętności i przyczynę rozlicznych występków i zbrodni, kiedy pijaństwo przeważnie było, że tak rzekę, przywilejem dworów i możnych — kiedy w Rzeszy niemieckiej tak wysokiego dosięgło stopnia, że jak podaje J. P. Frank reichstagi niemieckie mogły tylko w czasie przedpołudniowym uchwalać prawomocne ustawy (Morgensprache) uchwalone zaś po południu nie miały żadnego znaczenia z powodu pijaństwa, jakiemu członkowie zgromadzeń tych (owemi czasy Comitia Germanorum lenta et vinolenta przezwanych) oddani byli papieże i koncilia wydawanemi bulami a koronowani cesarze niemieccy Maximilian I. r. 1450. Karol V. r. 1531. rozsyłanemi edyktami usiłowali powstrzymywać szerzący się nałóg pijaństwa i już wtedy zawiązywały się między rycerstwem niemieckiem towarzystwa, obowiązujące członków swych przysięgą do wstrzymywania się od picia gorących napojów, a gdy następnie tak zwana aqua vitae używana początkowo tylko jako lekarstwo przeniosła się z aptek do zajazdów i szynków, pijaństwo, niższe także warstwy społeczeństwa ogarniać poczęło, zakazywało miasto Frankfurt r. 1582. — 1606 wielką sprzedaż aquae vitae na swoim obszarze. Zakaz podobny wyszedł i w Szwabii r. 1652. a w krajach Osnabruckich r. 1695. Ernest August Książe Brunświcki już r 1691 wydał ustawę, następnie przez Jerzego II. zatwierdzoną nakładającą ciężkie kary na pijaków i szynkarzy. W Rzeczy pospolitej szwajcarskiej karano już wtedy nie tylko pijaków ale i tych którzy się do upicia drugich przyczyniali. W kantonach Uri i Unterwalden każdy kto się upił, musiał zapłacić grzywny 25 złr. a oberzysta, w którego szynku upicie nastąpiło, płacił podwójną kwotę; obywatel upijający się w dniu zbornym gminy (Landesgemeinde) płacił prócz tego grzywny 10 złr. a sprzedaż trunków na kredyt była surowo wzbronioną. Franciszek I. król Francyi

rozporządził jeszcze w roku 1536. aby każdy, kto się upija, karanym był po raz pierwszy aresztem o chlebie i wodzie, po raz drugi uległ chłoście cielesnej, po raz trzeci smagany był publicznie rózgami, a niepoprawny opój po obcięciu mu uszu wydalonym bywał z kraju.

W przeszłym wieku Anglia i Ameryka nakładały kary na pijaków i budowały na umieszczenie niepoprawnych osobne szpitale.

W Rosyi dążono już ukazami z dnia 3. lipca 1722, 10. grudnia 1722, 3. kwietnia 1738 8. kwietnia 1782 postanawiającemi kary na pijaków i szynkarzy do powstrzymania szerzącego się między ludnością pijaństwa a rozporządzenie z dnia 3. czerwca 1837. 25. marca 1839. i 15. sierpnia 1845., tudzież nowy kodex rosyjski w artykułach 241., 242., 243. i 1345 — nie tylko zatrzymują karygodność pijaństwa, ale grożą nawet utratą prawa utrzymywania aptek tym, którzy się upijają i zaliczają opilstwo do powodów żądania rozwodu w małżeństwach ewangelików.

Ustawa szwedzka z dnia 14. sierpnia 1813 karze osoby oddające się pijaństwu po raz pierwszy w stanie upitym spostrzeżone grzywnami 3 talarów — które się w razie następnych spostrzeżeń podwaja i potraja, niepoprawny zaś opój traci wszelkie prawa obywatelskie, bywa zamkniętym w domu poprawy, i zmuszanym do ciężkiej pracy przez miesięcy sześć a nareszcie podpada karze jednorocznego więzienia.

W Prusiech zabraniają rozporządzenia ministerstwa spraw wewnętrznych i sprawiedliwości z d. 7. września i 24. grudnia 1841. pod zagrożeniem grzywien 2 — 5 talarów, a nawet utratą pozwolenia do utrzymywania szynkowni, dawania trunków wskazanym przez policyę miejscową pijanicom lub przetrzymywania tychże w szynkowniach a według §§. 361., 362 i 383. ustawy karnej dla państwa niemieckiego z d. 31. maja 1870 podpada karze zamknięcia do sześciu tygodni (Haft) każdy, kto przez pijaństwo siebie lub swą rodziną wtrąca w nędzę i staje się przezto ciężarem współobywateli. Opój taki może prócz tego na dwa lata oddanym być do domu pracy, a jeżeli jest cudzoziemcem, ma być wydalonym za granicę państwa.

W byłej Rzeczy pospolitej krakowskiej na mocy rozporządzenia Senatu rządzącego z d. 6. grudnia 1839. r. karanym był szynkarz podający gościom swoim trunki opajające aż do zupełnego utracenia zmysłów i każdy, kto małoletnim w szynku napoje gorące do picia podawał za pierwszym razem, grzywną 12 zł. p., za drugim razem grzywną 24 zł p. a za trzecim razem utratą konsensu.

Już w nowszych czasach, bo dnia 23. stycznia 1873. uchwaliło zgromadzenie narodowe francuskie szczegółową ustawę przeciwko pijaństwu.

Według ustawy tej ogłoszonej dnia 4. lutego 1873. ma być każdy kto w karczmie, szynku, na ulicy lub innem miejscu publicznem napotkanym będzie w stanie widocznego pijaństwa, karany za pierwszym razem grzywnami od 1 do 5 franków, za drugim razem zaś aresztem od 6 dni do 1 miesiąca i grzywnami od 60 do 300 franków, i traci zarazem prawa obywatelskie na przeciąg lat dwóch. Takim samym karom podpadają także i szynkarze, jeżeli osobom widocznie pijanym lub małoletnim niżej szesnastu lat liczącym podają gorące napoje do picia albo jeżeli osoby w stanie widocznego pijaństwa się znajdujące w ich lokalnościach napotkane zostaną. Kto zaś małoletnim niżej szesnastu lat liczącym podaje trunki gorące aż do upicia się, karanym bywa aresztem od sześciu dni do jednego miesiąca i grzywnami od 60 do 300 franków.

Podobna ustawa miała wyjść i w Holandyi w r. 1874.

W Austryi nie istnieją dotychczas żadne rozporządzenia ani ustawy karne skierowane wprost przeciw pijaństwu. Patent ces. z dnia 24. kwietnia 1783, i okólniki z dnia 30. sierpnia 1788 i z dnia 5. października 1804., zabraniające sprzedawania byłym poddanym trunków na borg, które zresztą jako z byłego stosunku podańczego wynikające, rozporządzeniem ministerstwa spraw wewnętrznych i sprawiedliwości z dnia 3. sierpnia 1860. l. 197. D. pp. zniesione zostały — rozporządzenia z d. 15. marca 1784. z d. 15. listopada 1785, z d. 3. kwietnia 1788. i z d. 26. stycznia 1786, z d. 14. kwietnia 1784, tudzież z d. 28. lipca i 9. grudnia 1786, zakazujące surowo nadzwyczajnych pijatyk na pogrzebach, weselach, chrztach i odpustach, jakoteż rozporządzenia z d. 8. marca 1753, z d. 16. lipca 1761, z d. 3, kwietnia 1855. l. 62. D. pp. zaprowadzające godziny policyjne dla szynków i kawiarni, miały i mają przeważnie charakter prewencyjny, a kodexy karne austryjackie z r. 1803. §§. 267 i 268 i z r. 1852 §§. 523 524. uważają pijaństwo o tyle tylko za karygodne o ile w stanie opilstwa popełniony zostanie czyn przedstawiający się jako zbrodnia, i o ile nałogowi zastarzałego pijaństwa oddane są osoby trudniące się robotami na dachach i rusztowaniach, lub przez których niedbałość łatwo wybuch ognia nastąpić może. Nowy kodex karny austryjacki przedłożony na bieżącej sesyi Radzie państwa nie zawiera już i tych nawet postanowień.

Ustawa przemysłowa zalicza szynkarstwo do sposobów zarobkowania koncesyonowanych,

U nas w kraju sprawą pijaństwa zajmują się już od dawna szlachetniejsze umysły i opinia publiczna już od lat kilku domaga się natarczywie wydania ustawy karnej przeciw szerzącemu się opilstwu. Już w r. 1872 wpłynęły w tym kierunku liczne petycye rad powiatowych i gminnych z całego kraju do wysokiego Sejmu, a wysoki Sejm na wniosek komisyi petycyjnej uchwalił na posiedzeniu z dnia 26. listopada 1872 rezolucyę wzywającą c. k. Rząd, aby wydaną została ustawa w celu zapobieżenia szerzącemu się coraz więcej pijaństwu. Zapytane w skutek tej rezolucyi przez c. k. Namiestnictwo wszystkie c. k. Starostwa w kraju o zdanie, przedstawiają jednozgodnie z radami powiatowemi w rażących barwach nadzwyczaj smutny stan kraju naszego, w który wtrąca go szerzący się między ludem wiejskim i małomieszczańskim nieszczęsny nałóg pijaństwa a większa część tychże zaleca obok potrzeby dzielniejszego wpływu duchowieństwa, szerzenia oświaty i podnoszenia dobrobytu ludności, wydanie ustawy karnej obejmującej tak pijaństwo, jako też i tych którzy podniecają nałóg pijaństwa jako jeden z najskuteczniejszych środków do powstrzymania opilstwa.

Takie samo zdanie objawiła na przeszłorocznej sesyi Sejmowej komisya administracyjna, której postawiony w przedmiocie tym wniosek p. Stępka i petycye kiiku rad gminnych do zbadania przedzielone były, — Wnioski jej jednakże nie przyszły na porządek dzienny.

Komisya prawnicza idąc za głosem publicznym i podzielając w zupełności zdanie c. k. Starostw i rad powiatowych, tudzież przeszłorocznej komisyi administracyjnej, przystąpiła do ułożenia ustawy karnej przeciw pijaństwu i projekt takowy przedkłada wysokiemu Sejmowi do uchwalenia.

Przy układaniu zaprojektowanej ustawy komisya prawnicza musiała, aby nieprzekroczyć granic kompetencyi ustawodawstwa krajowego oprzeć się, jedynie na §. 27. lit. b, f, h, i ustawy gminnej, której czuwanie nad bezpieczeństwem osób i mienia, policyą zdrowia, policyjny dozór nad obyczajnością publiczną i zapobieganie ubóstwa zalicza do własnego zakresu działania gminy i o tyle tylko poznać mogła karygodność pijaństwa o ile występuje ono publicznie lub nałogowo albo uwodzi małoletnich

a przez to zagraża publicznemu bezpieczeństwu, niszczy zdrowie, kazi obyczajność publiczną i doprowadza do nędzy. Podciąga przeto pod ustawę tych, którzy oddani są nałogowi pijaństwa i tych, którzy nałóg ten podniecają i uwodzą małoletnich. Postanowienia co do kar, co do kompetencyi włąd karzących i sposobu postępowania oparte są na §§. 60., 61., 62., ust. gm. i §. 13. ustawy o obszarach dworskich. Nareszcie komisya prawnicza wkładając na władzę, w których ręku złożono wykonanie zaprojektowanej ustawy, obowiązek donoszenia o niepoprawnych pijanicach i szynkarzach c. k. sądom a względnie c. k. władzom politycznym miała na myśli umożebnić c. k. Sądom zastosowanie do nałogowych opojów, niszczących swe i swej rodziny mienie, przepisu ustawy cywilnej, przez rozciągnięcie nad nimi kurateli sądowej a c. k. władzom politycznym postąpienie przeciw niepoprawnym szynkarzom w myśl §. 138. ust. przem. orzeczenie przeciw nim utraty konsensu.

Oprócz tego uważa komisya prawnicza za konieczność, aby podnieść skuteczną działalność zaprojektowanej ustawy, jak najściślejszego przestrzegania obowiązujących przepisów tyczących się szynkowni i karczem — tudzież za konieczność odjęcia nałogowym pijanicom środków zaspokojenia swej namiętności i poddanie ich i ich rodzin pod szczegółową opiekę prawa i w tym celu przedkłada wysokiemu Sejmowi także odpowiednie wezwanie do c. k. Rządu.

Oparta na tych wywodach komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

a) załączoną ustawę A)

b) załączoną rezolucyę B)

Kabat
przewodniczący.

Spławiński
sprawozdawca.

A.

Ustawa

przeciw pijaństwu dla królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem krakowskiem postanawiam co następuje:

§ 1.

Kto napotkanym będzie w stanie widocznego pijaństwa w karczmie, szynku, kawiarni, na ulicy, gościńcu lub innem jakiemkolwiekbądź miejscu publicznem, karany będzie grzywnami aż do 5 złr. w. a. a wrazie niemożności ściągnięcia grzywien aresztem aż do dni trzech przy powtórnem zaś napotkaniu w tym stanie przed upływem trzech; miesięcy od dnia ostatniego zasądzenia licząc, ulegnie grzywnom aż do 15. złr. w. a. a w razie niemożności ściągnięcia karze aresztu do dni ośmiu.

Imię i nazwisko niepoprawnego pijanicy poda władza karząca do wiadomości właściwego c. k. sądu celem możliwego ustanowienia nad nim kurateli sądowej.

§. 2

Trudniący się wyszynkiem gorących napojów podpadnie grzywnom do 5 zł. r. w. a. a w razie niemożności ściągnięcia karze aresztu do dni trzech, jeżeli osobom widocznie pijanym daje do picia napoje gorące, lub dozwala im pobytu w swych lokalnościach, lub jeżeli daje do picia gorące napoje małoletnim niżej 16. lat liczącym; w przypadku zaś powtórnego przekroczenia niniejszego postanowienia, karanym będzie grzywnami aż do 15. złr. a. w. a w razie niemożności ściągnięcia aresztem do dni ośmiu i władza karna doniesie jego imię i nazwisko właściwej c. k. władzy politycznej celem możebnego postąpienia w myśl §. 138. ust. przem.

§. 3.

Kto małoletniego liczącego niżej lat 16, przez namowę lub podawanie mu do picia gorących napojów doprowadzi do stanu opilstwa, ulegnie grzywnom do 15 złr. w. a. a w razie niemożności ściągnienia karze aresztu do dni ośmiu.

§. 4.

Kto po jarmarkach, targach, odpustach i tym podobnych zebrania chludności obnosi i szynkuje gorące napoje, karanym będzie grzywnami do 5 złr. a. wal. a w razie niemożności sciągnięcia, aresztem do dni trzech i utratą obnoszonych trunków.

§. 5.

Osoby napotkane w stanie widocznego pijaństwa w karczmach, szynkowniach, kawiarniach, na ulicach, gościńcach i innych miejscach publicznych mają być na koszt ich własny w bezpieczne miejsca odprowadzone i tam aż do wytrzeźwienia się zatrzymane.

§. 6.

Osnowa niniéjszéj ustawy ma być w wszystkich lokalach, gdzie się szynkuje napoje gorące, w miejscach dla każdego widocznych za szkłem w ramkach na ścianie wywieszona. Niewypełnienie niniejszego przepisu, karane będzie zatrudniającym się wyszynkiem gorących napojów grzywnami 5 zł. w. a.

§. 7.

C. k. Żandarmerya i wszystkie inne organa bezpieczeństwa obowiązane są czuwać nad przestrzeganiem porządku pod względem zdrowia i moralności, w szynkach, karczmach kawiarniach, i tym podobnych miejscowościach, tudzież nad ścisłem wykonywaniem niniejszej ustawy i spostrzeżone przekroczenia niezwłocznie donosić władzy.

§. 8.

Prawo dochodzenia i karania przekroczeń niniejszej ustawy służy tej władzy w ogólności, do której należy wykonywanie policyi miejscowej w sposób ustawami określony.

§. 9.

Karygodność przekroczeń niniejszej ustawy ustaje, jeżeli przekraczający przez trzy miesiące od dnia popełnionego przekroczenia do odpowiedzialności wezwanym nie został.

§. 10.

Niniejsza ustawa poczyna obowiązywać z dniem jej ogłoszenia.

§. 11.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Memu Ministrowi spraw wewnętrznych.

B.

Wzywa się wysoki c. k. Rząd

1. aby republikacyę obecnie istniejących ustaw tyczących się wykonywania zarobku przez szynkowanie, równie jak i policyjnych przepisów tyczących się szynków i karczem zarządził i czuwał nad tem, aby ustawy i przepisy te jak najściślej wykonywane były.

2. aby spowodował w drodze ustawodawstwa państwowego wydanie postanowień któreby:

a) nałogowe pijaństwo samo przez się zaliczyło do powodów zaprowadzenia kurateli sądowej.

b) odnowiły prawa powództwa należytościom pochodzącym z tytułu sprzedaży gorących napojów nałogowym pijakom na borg i polecały zwracanie właścicielom danych zastawów z tego tytułu bezpłatnie.